

Pellon varhaiskasvatuksen TOIMINTASUUNNITELMA 2025-2026

Sisältö

1. Yleistä varhaiskasvatuksesta
2. Meän toiminta-ajatus
3. Meän painopistealueet
 - 3.1 Toiminnallinen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma
 - 3.2 Tiimityön kehittäminen
 - 3.3 Leikki kehityksen, oppimisen ja hyvinvoinnin lähteenä
4. Meän pedagoginen toiminta
5. Monialainen yhteistyö
6. Arviointi ja kehittäminen
 - Valssi
 - Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma
7. Lähteet ja tukimateriaali

1. Yleistä varhaiskasvatuksesta

Varhaiskasvatus on lapsen suunnitelmallisen ja tavoitteellisen kasvatuksen, opetuksen ja hoidon muodostama kokonaisuus, jossa painottuu erityisesti pedagogiikka. Varhaiskasvatus tukee kotien kasvatustehtävää edistämällä lapsen kasvua, kehitystä ja oppimista sekä hyvinvointia. Varhaiskasvatusta suunniteltaessa, järjestettäessä, toteutettaessa ja siitä päätettäessä on ensisijaisesti huomioitava lapsen etu.

Lapsen varhaiskasvatuspaikkaan hakuaika on neljä kuukautta - akuutissa tilanteessa kaksi viikkoa aikaisemmin. Varhaiskasvatukseen haetaan sähköisesti osoitteessa <http://pello.daisynet.fi/eDaisy>. Vaihtoehtoina ovat Pellon päiväkotitoi ja Turtolan ryhmäperhepäivähoito. Tilapäistä varhaiskasvatusta järjestetään kysynnän ja resurssien mukaan. Päiväkodin aukioloaika määräytyy lasten hoitoaikojen mukaan noin klo 5.40-21.30. Vuorohoitoa järjestetään iltaisin, öisin, viikonloppuisin sekä arki- ja juhlapäivinä, kun huoltajat ovat vuorotyössä.

Pellon päiväkodissa on viisi lapsiryhmää, joista kolme on Meän Opintahjon tiloissa ja kaksi vanhan päiväkodin tiloissa:

- Mussukat: alle 3-vuotiaita 8-12 lasta; 1 varhaiskasvatuksen opettaja, 2 lastenhoitajaa.
- Pirpanat: 3-4-vuotiaita 16 lasta; 1 varhaiskasvatuksen opettaja ja 3 lastenhoitajaa.
- Vekkulit: 4-5-vuotiaita 21 lasta; 1 varhaiskasvatuksen opettaja, 1 sosionomi, 2 lastenhoitajaa
- Pöllöt: alle 3-vuotiaita 8 lasta; 1 sosionomi ja 2 lastenhoitajaa.
- Eskarit eli esiopetusta täydentävä varhaiskasvatus:

2 lasten-/koulunkäynninohjaajaa. Tiivis yhteistyö AP/IP-toiminnan kanssa.

Turtolan perhepäivähoitoyksikkö toimii vanhan koulun tiloissa. Se on tällä hetkellä ainoa perhepäivähoidon yksikkö. Toimintakauden 2025-2026 alkuun ryhmä on mitoitettu kahdeksalle lapselle ja kahdelle työntekijälle. Aukioloaika on lasten hoitoaikojen mukaan noin klo 6.15-17.00 välillä. Lasten varahoitopaikkana on Pellon päiväkotitoi.

Palvelun tarpeesta perheet tekevät ennakkoon varauksen. Huoltajat ilmoittavat lasten hoitoajat Daisyyn. Hoitoajat ilmoitetaan mielellään kuukaudeksi eteenpäin. Viimeistään reilu viikko aikaisemmin, sunnuntaina klo 23.59 mennessä. Sen jälkeen hoitoaikojen ilmoittaminen lukkiutuu. Henkilöstöresurssit, työvuorot ja ruokatilaukset suunnitellaan lasten ilmoitettujen aikojen mukaisesti. Lasten hoitoajoissa ja -päivissä muutokset ovat mahdollisia henkilöstön työvuorojen puitteissa.

Avointa varhaiskasvatusta järjestetään yhteistyössä perhetyön kanssa. Huoltajat kokoontuvat keskiviikkoisin klo 9.15-12.15 lastensa kanssa Tenavatuvalle, vanhan päiväkodin tilaan tai Ponnelle. Työntekijöinä ovat varhaiskasvatuksen sosionomi ja/tai Lapin hyvinvointialueen perhetyöntekijä.

Tilapäistä varhaiskasvatusta järjestetään, jos varhaiskasvatuksen yksiköissä on tilaa. Varhaiskasvatuksen vaihtoehtona on alle 3-vuotiaille lasten kotihoidon tuki, jonka lisäksi Pello maksaa kuntalisää.

Koulun loma-aikoina palvelut keskitetään Pellon päiväkotitoiin. Tarvittaessa varhaiskasvatuspalveluja ostetaan toisilta kunnilta ostopalveluna tai myydään, esimerkiksi helpottamaan huoltajien työllistymistä ja lapsen kuljettamista.

2. Meän toiminta-ajatus

Pellon kunnan visio on “Elethään rohki hyvää elämää ja olhaan ylpeitä Pellostä ja pellolaisuudesta”

Kunnan ja varhaiskasvatuksen arvot sekä sivistystoimen Hyvän kasvun polku -ohjelma ohjaavat lasten ja nuorten parissa tehtävää työtä, jotta Pellossa olisi entistä parempi elää, kasvaa ja oppia. Varhaiskasvatuksen tiimeissä rakennetaan ja luodaan yhdessä sujuvaa, hyvinvoivaa ja turvallista arkea ja rutiineja sekä jaetaan kokemuksia ja luodaan yhteisöllisyyttä. Huoltajien palautteen pohjalta kehitetään edelleen toimintaa ja viestintää.

Varhaiskasvatusta ohjaavat lainsäädäntö ja varhaiskasvatussuunnitelman perusteet -asiakirja (2022). Niiden pohjalta on laadittu Seudullinen varhaiskasvatussuunnitelma ja sitä täydentää pedagogisen toiminnan tasolla paikallinen toimintasuunnitelma, joka laaditaan vuosittain henkilöstön kanssa arviointien pohjalta. Asiakirjat luovat reunaehdot ja suuntaviivat laadukkaalle varhaiskasvatukselle ja kehittäväälle arvioinnille. Tavoitteena on tukea lapsen oppimisen edellytyksiä, edistää elinikäistä oppimista ja koulutuksellisen tasa-arvon toteuttamista inklusiivisten periaatteiden mukaisesti.

Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma (vasu) on toiminnan suunnittelun ja arvioinnin väline. Lapsen vasuun kirjataan lapsen yksilölliset tarpeet ja vahvuudet. Lapsen vasu toimii myös varhaiskasvatuksen ja huoltajien välisen yhteistyön perustana. Lapsen ja hänen perheensä tietoja saa käsitellä vain huoltajan suostumuksella. Lapsen vasu on aina salassapidettävä asiakirja. Lapsen alkuperäinen vasu arkistoidaan sähköisesti arkistointisuunnitelman mukaisesti, kun lapsi lopettaa varhaiskasvatuksen. Huoltajien luvalla vasun kopio voidaan siirtää mahdolliseen toiseen varhaiskasvatuspaikkaan.

Varhaiskasvatuksen pedagogista toimintaa ja sen toteuttamista kuvaa kokonaisvaltaisuus ja lapsen edun ensisijaisuus. Tavoitteena on edistää lasten oppimista ja hyvinvointia sekä laaja-alaista osaamista. Pedagoginen toiminta toteutuu lasten ja henkilöstön välisessä vuorovaikutuksessa ja yhteisessä toiminnassa. Lasten omaehtoinen, henkilöstön ja lasten yhdessä ideoima sekä henkilöstön johdolla suunniteltu toiminta täydentävät toisiaan. Varhaiskasvatuksen pedagoginen toiminta läpäisee kasvatuksen, opetuksen ja hoidon kokonaisuuden. Päämääränä on **hyvinvoiva ja onnellinen lapsi**, joka kokee olonsa turvallisiksi, jolla on kavereita ja mahdollisuudet innostavaan oppimiseen.

OPETUSHALLITUS
UTBILDNINGSSYSTEMEN

Opetushallitus: Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet pähkinänkuoressa, 2023

3. Meän painopistealueet

Kaiken keskiössä ovat lapset, joiden tulee saada tietää olevansa hyväksyttyjä omassa ainutlaatuisuudessaan ja kokea olevansa oikeanlaisia, vaikka heidän kehityksensä etenisi omaan tahtiin tai heidän käyttäytymisensä vaatisi vielä hiomista.
(Heiskanen & Syrjämäki 2022, 40)

3.1 Toiminnallinen tasa-arvo ja yhdenvertaisuussuunnitelma

Toimintakaudella 2025-2026 huomioimme kesäkuussa 2023 voimaan tullutta **toiminnallista tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmaa** osana varhaiskasvatuksen suunnittelua, toteutusta, arviointia ja kehittämistä. Henkilöstö on laatinut toiminnallisen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelman. Prosessi kytkeytyy muuhun varhaiskasvatuksen pedagogiseen suunnitteluun ja painopistealueena tällä kaudella ovat leikki ja lapsen ääni.

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet (2022) korostavat leikkiä varhaiskasvatuksen keskeisenä toimintatapana. Leikki tukee ja vahvistaa lapsen oppimista, kehittymistä ja hyvinvointia. Henkilöstön on kuitenkin hyvä tunnistaa leikin itseisarvo ja merkityksellisyys lapselle. On tärkeää, että henkilöstö arvioi leikkiä rajoittavia tekijöitä ja kehittää leikkiä edistäviä toimintatapoja ja oppimisympäristöjä. Varhaiskasvatuksen toiminta on lapsille merkityksellistä, oppimaan haastavaa sekä innostavaa. Henkilöstö ja lapset toteuttavat yhdessä leikkiin, liikkumiseen, taiteisiin ja kulttuuriperintöön perustuvaa monipuolista pedagogista toimintaa, joka tarjoaa lapsille myönteisiä oppimiskokemuksia. Toiminta edistää oppimisen alueiden sekä laaja-alaisen osaamisen mukaisten tavoitteiden toteutumista. Lapsen yksilöllisyys huomioidaan niin, että jokainen lapsi oppii tunnistamaan ja löytämään omat vahvuutensa ja kiinnostuksen kohteensa. (Karvi 2025.)

Toiminnallista tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnittelua määrittelee kaksi eri lakia: *Laki naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta (609/1986)* ja *Yhdenvertaisuuslaki (1325/2014)*. Varhaiskasvatuksessa tasa-arvolla tarkoitetaan sitä, että sukupuoli ei aseta lapsia tai aikuisia eriarvoiseen asemaan varhaiskasvatuksen arjessa. Varhaiskasvatuksessa yhdenvertaisuus tarkoittaa sitä, että kiinnitämme huomiota siihen, että ihmisten eri ominaisuudet, kuten ihonväri, uskonto tai terveydentila, eivät aseta lapsia tai aikuisia eriarvoiseen asemaan.

Jatkuva prosessi

Toiminnallinen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnittelu on jatkuva prosessi, jota tehdään systemaattisesti selvittäen, kehittäen ja arvioiden vuoden tai maksimissaan kolmen vuoden syklissä. Prosessissa tulee olla neljä vaihetta: suunnittelu, selvitys, kehittäminen ja arviointi.

1. Suunnittelu: Tutustutaan keskeisiin käsitteisiin ja lakeihin samalla pohtien kuinka ne näkyvät varhaiskasvatuksen arjessa. Suunnittelutyö on aloitettu huhtikuussa 2023.

2. Selvitys: Tämä on tasa-arvolain vaatima suunnittelun ensimmäinen vaihe, jonka aikana selvitetään toimipaikan tasa-arvotilannetta. Selvityksen perusteella nostettiin esiin seuraavia teemoja: tiedottaminen ja vuorovaikutus tiimissä, jokaisen lapsen kohtaaminen, pienryhmätoiminta ja leikkien suunnitelmallinen vaihtelu sekä osallisuuden lisääminen niin lapsille kuin aikuisille.

3. Kehittäminen: Tässä vaiheessa aloitamme työstämään teemoja, joista selvitysvaiheessa paljastui parannettavaa tai muutettavaa. Kehittämistoimenpiteiksi määriteltiin seuraavia:

- Tiimin sisällä huolehditaan tiedon tasapuolisesta kulkemisesta. Tarpeen mukaan viestivihkon käyttöönotto. Perustetaan viestiryhmä tiimien välille tiedotteiden jakamiseksi.
- Jokainen työntekijä huolehtii päivittäin jokaisen lapsen kohtaamisesta lapsen tasolla samalla kunnioittaen lapsen perusluonnetta, tahtoa ja toiveita. Lisäksi lisätään leikillistä vuorovaikutusta ja erilaisia kommunikointitapoja lasten kanssa.
- Leikkiympäristöjä arvioidaan, suunnitellaan ja muokataan leikkien monipuolistamiseksi. Leikinvalintataulua ja pienryhmätoimintaa hyödynnetään leikkitaitojen harjoittelussa ja leikkien monipuolistamisessa.
- Osallistetaan lapsia enemmän toiminnansuunnitteluun antamalla vaihtoehtoja, kuuntelemalla mielipiteitä ja ideoita. Huomioidaan toiminnansuunnittelussa aikuisten vahvuudet ja ideat.

4. Arviointi: Viimeinen prosessin vaihe on toimenpiteiden arviointi. Kehittämistoimenpiteiden väliarviointi on toteutettu tammikuussa 2025.

Väliarvioinnin mukaan lasten kanssa toteutuva vuorovaikutus on ollut leikillistä, rentoa ja lapsia on muistettu kehua onnistumisista. Lasten kannustaminen on ollut luonnollista. Lasten osallisuuden huomioiminen toiminnansuunnittelussa oli toteutunut vaihtelevasti, osassa ryhmistä lasten osallisuutta suunnitteluun tulisi vielä lisätä. Lasten havainnointi ja mielenkiinnon kohteita hyödynnetään toiminnansuunnittelussa. Työntekijöiden vahvuuksia on huomioitu ja hyödynnetty toiminnassa ja sen suunnittelussa. Vahvuudet kirjataan ylös tiimin yhteiseen tiimisopimukseen.

Pienryhmätoiminta on toteutunut ryhmissä, joissa sitä on käytetty. Osassa ryhmistä sitä on käytetty tarpeen mukaan. Leikinvalintataulu on otettu systemaattisesti käyttöön yhdessä ryhmässä, se on koettu toimivaksi ja se on vahvistanut lasten leikkitaitoja ja kaverisuhteita.

Työyhteisön yhteisestä viestiryhmästä on pääsääntöisesti hyviä kokemuksia ja tiedonkulku yksikön sisällä on ollut onnistunutta. Ajoittain tiimien välisessä ja sisäisessä viestinnässä koettiin olevan vielä parannettavaa. Oli kokemuksia, että tieto ei aina ollut kulkeutunut kaikille tiimin jäsenille.

Arvioinnin tulosten johdosta toteutimme helmikuussa 2025 Valssin arviointikyselyn *Vertaisvuorovaikutus, yhteisöllisyys ja ryhmän ilmapiiri*.

Jatkuvan prosessin neljä vaihetta

Opetushallitus: Toiminnallinen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnittelun prosessi varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa, 2023

3.2 Tiimityön kehittäminen

“Se tiimihän on yhtä kuin se lapsen kasvuympäristö.”

Työyhteisön yhteiset pelisäännöt ja linjaukset lapsen näkökulman huomioiden edistävät turvallisen arjen ja rutiinien luomista. Jokainen työntekijä nähdään tärkeänä osana kasvatusyhteisöä ja jokaisen yksilölliset vahvuudet otetaan huomioon. Arvostamme kunnioittavaa, huomaavaista ja ystävällistä käytöstä. Työyhteisö on sitoutunut puuttumaan ristiriitoihin ja ratkaisemaan niitä rakentavin keinoin. Rohkaisemme ja kannustamme toisiamme myönteisesti kokeiluun, yrittämiseen, sinnikkyyteen ja sallimme erehtymisen. Pyrimme huomioimaan ja ymmärtämään asioita monesta näkökulmasta. Henkilöstö on sitoutunut olemaan lapsille läsnä sekä kokemaan yhdessä leikin ja tekemisen iloa. Perheiden taustat ja monimuotoisuudet huomioidaan toimintaa suunniteltaessa ja toteutettaessa.

Toimiva tiimityö on laadukkaan varhaiskasvatuksen perusta. Hyvä ja toimiva työyhteisö perustuu yhteistyöhön, hyviin keskustelu taitoihin ja ratkaisukeskeisyyteen. Tutusta ja turvallisesta poikkeaminen voi tuntua pelottavalta. Olisimmeko avoimempia kokeilemaan uusia asioita tiimissä ja yli tiimi rajojen. Työntekijät ovat sitoutuneet pitkäkestoiseen Samuli Rannan tiimityön kehittämiskoulutukseen. Tavoitteena on parantaa vuorovaikutustaitoja ja kulkea kohti keskustelevampaa ratkaisukeskeistä työskentelyä. Kun tunnemme tiimikaverin, ymmärrämme hänen käyttäytymistään paremmin ja olemme rohkeampia tuomaan omat mielipiteemme rakentavasti julki. Työssä motivoi ja innostaa, kun rikastutamme toistemme ideoita. Toista kunnioittavat ja luottamukselliset suhteet syntyvät pikkuhiljaa. Kohtaamisissa hyvä muistaa ystävällisyys ja tunneäly. Tärkeää, että jokainen kokee kuuluvansa tiimiin.

Meän varhaiskasvatuksen vahvuutena ovat selkeät rakenteet tiimien säännöllisille palaverille. Tiimien viikoittain toteutuvat palaverit ja -sisällöt ovat toimivia. Tiimisopimukset laaditaan aina uuden toimintakauden alussa. Niitä päivitetään, kun uusia työntekijöitä tulee tiimiin. Tiimisopimus on hyvä työväline perehdyttämiseen. Tiimisopimusten arvioinnit tehdään tammikuussa ja toukokuussa.

3.3 Leikki kehityksen, oppimisen ja hyvinvoinnin lähteenä

Leikki on keskeinen toimintatapa varhaiskasvatuksessa. Varhaiskasvatuksen tehtävänä on tarjota kaikille lapsille mahdollisuuksia erilaisiin leikkeihin. Leikki edistää lapsen kehitystä, oppimista ja hyvinvointia. Leikki on lapselle tapa olla ja elää sekä hahmottaa maailmaa. Kokemukset, jotka herättävät lapsissa tunteita, uteliaisuutta ja kiinnostusta, virittävät leikkiin. Varhaiskasvatuksessa ymmärretään leikin pedagoginen merkitys oppimisessa ja lapsen kokonaisvaltaisessa kehityksessä ja hyvinvoinnissa. Varhaiskasvatuksen arjessa hyödynnetään leikin valintataulua, joka mahdollistaa monipuoliset leikit ja tukee lapsiryhmien pienryhmätoimintaa.

Oppimis-/leikkiympäristöjä sisällä ja ulkona rakennetaan havaintojen perusteella. Niitä uudistetaan, muokataan ja kehitetään lasten kanssa yhdessä. Lapsia havainnoidaan ja heidän ideoihin ja mielenkiinnonkohteisiin tartutaan. Leikille annetaan aikaa ja mahdollistetaan toimiva paikka leikille jatkumon ja leikin keston ylläpitämiseksi. On tärkeää, että lapsilla on mahdollisuus leikkiä leikki loppuun, saada se tiettyyn vaiheeseen tai johdetaan leikki uuteen ympäristöön. Leikin lopetus ennakoidaan esimerkiksi Timerin avulla. Leikki-ideoihin voidaan liittää ohjattua toimintaa, kuten lauluja ja tarinoita, retkiä ja muuta sellaista, jotka vievät leikkiprosessia eteenpäin. Leikissä ja leikkitilanteissa lapsi harjoittelee tunne- ja kaveritaitoja ollessaan vuorovaikutuksessa muiden kanssa. Leikkejä käytetään myös siirtymätilanteissa.

Henkilöstön tehtävänä on turvata leikin edellytykset inklusiivisten periaatteiden mukaisesti ja ohjata leikkiä joko leikin ulkopuolelta sopivalla tavalla tai olemalla itse mukana. Myönteinen vuorovaikutus ja asenne, vahvuuksien korostaminen, epäonnistumisen salliminen sekä rohkaisu välittyvät koko lapsiryhmän ilmapiiriin vaikuttaen lasten oppimiseen, ryhmäytymiseen ja sosiaalisiin suhteisiin positiivisesti. Henkilöstö auttaa lapsia pääsemään leikkiin mukaan, ylläpitämään leikkiä ja kehittämään keskinäisiä vertaissuhteita. Varhaiskasvattajan aktiivinen, pedagoginen toiminta edistää yhteisöllisyyttä ja myönteistä toimintakulttuuria.

4. Meän pedagoginen toiminta

Pedagoginen dokumentointi

Pedagoginen dokumentointi on varhaiskasvatuksen suunnittelun, toteuttamisen, arvioinnin ja kehittämisen keskeinen työmenetelmä. Se on jatkuva prosessi, jossa havainnot, dokumentit ja niiden tulkinta muodostavat ymmärrystä lapsista ja pedagogisesta toiminnasta. Pedagogisen dokumentoinnin avulla tehdään varhaiskasvatusta ja lapsen oppimista näkyväksi. Pedagoginen dokumentointi tuo uuden välineen lasten ja heidän huoltajiensa osallisuuteen varhaiskasvatuksen arkeen.

Pedagogisen dokumentoinnin prosessi on nelivaiheinen:

1. **KYSY:** Suunnittele tarkasti dokumentoinnin aihe. Kaikkea ei voi eikä tarvitse dokumentoida.
2. **KERÄÄ:** Jokaisella lapsella on käytössään **kasvunkansio**. Toteuta dokumentointia havainnoimalla, haastattelemalla, saduttamalla, valokuvaamalla tai videoimalla lasta. Kirjaa valokuviiin tekstejä yhdessä lapsen kanssa. Kerää lapsen piirustuksia ja töitä sekä projektien eri vaiheet esim. ajatuskartat, suunnitelmat jne. Havainnoi ja kirjaa ylös lapsen leikkejä. Osallista huoltajia erilaisten tehtävien avulla.
3. **REFLEKTOI:** Tarkastele dokumentteja yhdessä lapsen ja lapsiryhmän kanssa. Dokumentteja voi tarkastella yhdessä tiimin kanssa suunnittelun pohjana tai käyttää apuna vasu-keskusteluissa yhdessä huoltajien kanssa.
4. **KEHITÄ:** Kehitä toimintaa dokumenttien tuottaman tiedon perusteella. Koko tiimin ja jokaisen työntekijän osallistuminen ja sitoutuminen on tärkeä lähtökohta - jokaisen työntekijän havainnot, mielipiteet ja kokemukset ovat arvokkaita.

Laadukkaalla pedagogisella toiminnalla vahvistamme lasten laaja-alaista osaamista, oppimista ja hyvinvointia. Varhaiskasvatuksen työntekijöinä meidän on tärkeä pohtia omaa arvoperustaa ja oppimiskäsitystä, työyhteisömme toimintaa ja toimintakulttuuria sekä reflektoida ja kehittää omaa työosaamistamme ja yhdessä tiiminä reflektoida kasvatustilanteita.

Varhaiskasvatuksen kokonaisvaltaisuus toteutuu **kokopäiväpedagogiikkana**, jossa kaikki päivän tilanteet ovat tärkeitä. Henkilöstö mahdollistaa kaikissa arjen tilanteissa lapsen kasvun, kehittymisen, oppimisen ja hyvinvoinnin. Siirtymätilanteet toteutamme pedagogisesti esim. leikkien, laulujen, lorujen ja liikkumisen avulla. Ymmärrämme päivittäisen liikunnan merkityksen lapsen kasvuille, kehitykselle, oppimiselle ja hyvinvoinnille. Vahvistamme ulkoilun ja lähialueen hyödyntämistä pedagogisena tilana.

Oppimisen alueet sisältävät varhaiskasvatuksen pedagogisen toiminnan keskeiset tavoitteet ja sisällöt (lueteltu seuraavilla sivuilla). Ne ovat oleellinen osa varhaiskasvatuksen suunnittelua, toteutusta, kehittämistä ja arviointia.

Kielten rikas maailma

- Säilyttää meän murre. Henkilökunta ja kasvattajat huomioivat lapsiryhmässä edustetut kielet (monikielisyys). Kielitietoisuutta kehitetään lapsiryhmässä lorujen, laulujen, riimien, leikkien ja pelien avulla.
- Pienryhmätoiminta edistää lapsen oppimista. Aikuinen on leikeissä mukana rikastuttamassa kieltä.
- Lapsen sanavaraston rikastuttaminen satujen, tarinoiden, keskustelujen, kuvakerronnan, sadutuksen, lorujen, riimittelysten tms. avulla.
- Kirjastopalveluiden käyttö (kirjastoauto ja kirjasto): kirjoja luetaan tai satuja kuunnellaan päivittäin. Myönteiset ja mukavat lukuhetket vuorovaikutuksessa lasten kanssa yksin, pienryhmissä ja koko ryhmän kanssa. Varhaiskasvatus on yhdessä kirjaston kanssa mukana **Lukutaidon valmiudet Lapin malliin** -hankkeessa. Muutetaan varhaiskasvatuksen ja kirjaston olemassa oleva yhteistyö lukutaitoyhteistyöksi. Etsitään yhdessä toimintatapoja kohentaa 4-5-vuotiaiden lastenlukutaidon valmiuksia säännöllisen, vaikuttavan ja systemaattisen toiminnan avulla.
- Rohkaistaan jokaista lasta itsensä ilmaisuun (roolileikit, draama).
- Havainnoidaan kirjaimia, numeroita, logoja ja kuvia (monilukutaito): tulkitaan kuvia, annetaan asioille/esineille merkityksiä.

Ilmaisun monet muodot

- Varhaiskasvatuksessa suunnitellaan ja toteutetaan kädentaitoja ja askarteluja vuosikellojen mukaisesti ja lasten mielenkiinnon kohteet huomioiden.
- Lapin musiikkiopiston ja varhaiskasvatuksen yhteistyönä järjestetään 3-5-vuotiaille lapsille musiikkileikkikouluja. Opettajan toimii *musiikkipedagogi Teija Enroth*.
- Alle 3-vuotiaille musiikkikasvatuksen rikastuttamiseen tukea antaa *Marianne Ylitalo* päiväkodilla ja Turtolassa viikoittain.
- Yhteisöllisyyttä vahvistetaan yhteisten laulu- ja musiikkihetkien ja juhlien avulla.

Minä ja meidän yhteisömme

- Lapsiryhmissä pohditaan yhteisiä sääntöjä ja turvallisuutta. Niin lapset kuin aikuiset sitoutuvat yhteisiin sääntöihin ja käytäntöihin.
- Varhaiskasvatukseen sisältyy katsomuskasvatusta, johon kaikki lapset voivat osallistua. Tavoitteena on edistää keskinäistä kunnioitusta ja ymmärrystä eri katsomuksia kohtaan sekä tukea lasten kulttuuristen ja katsomuksellisten identiteettien kehittymistä.
- Kaveri- ja tunnetaitoja harjoitellaan lapsiryhmissä päivittäin ja ajankohtaisten teemojen mukaan suunnitellaan ja toteutetaan ohjattua toimintaa. Yhteistyö huoltajien kanssa on tärkeä. Tuetaan lasten turvallisuuden tunnetta ja mahdolliseen kiusaamiseen puututaan heti.
- Lasten mielipiteet ja kiinnostuksen kohteet huomioidaan tulevan toimintakauden suunnittelussa, toteutuksessa ja kehittämisessä. Yhdessä pohditaan menneitä onnistumisia ja kokemuksia.

Perustietolomake päivitetään jokaisen lapsen kohdalla aina toimintakauden alussa.

Tutkin ja toimin ympäristössäni

- Yhdessä henkilöstön kanssa lapset harjoittelevat omasta ympäristöstään huolehtimista, ylläpitämistä ja siisteyttä niin ulkona kuin sisällä.
- Hyödynnetään monipuolisesti lähiympäristöjä. Lähimetsässä lapset pääsevät näkemään vuodenajan vaihteluja sekä tutkimaan ja ihmettelemään luonnon ilmiöitä. Luonto voidaan yhdistää kokonaisvaltaiseksi osaksi varhaiskasvatuksen pedagogista suunnittelua, toteutusta, arviointia ja kehittämistä.
- Digitaitoja harjoitellaan ikätasoisesti ja lasten mielenkiinnon kohteet huomioiden. Henkilöstö tarjoaa lapsille mahdollisuuden käyttää tietoteknisiä laitteita ja tehdä niillä lapsille suunnattuja tehtäviä, jotka kehittävät päättelyä ja matemaattista ajattelua. Lisäksi lapsille opetetaan turvallisia digitaitoja ikätasoisesti.

Kasvan, liikun ja kehityn

- Lapsia innostetaan liikkumaan päivittäin monipuolisesti. Hyödynnetään vuodenaikojen vaihtelu sekä erilaiset tilat ja ympäristöt sisällä ja ulkona. Liikuntavälineet ovat lasten saatavilla ja liikuntamahdollisuuksia järjestetään monipuolisesti.
- Liikunnan vuosikelloa päivitetään vuosittain.
- Teemme nykytilan kartoitus -arvioinnin vuosittain huhtikuussa. Sen pohjalta valitsemme liikuntakasvatuksen kehittämiskohteet. Toimintakaudelle 2025-2026 kehittämiskohteeksi on valittu huoltajien osallisuus ja liikunnallisten oppimisympäristöjen rakentaminen.
- Varhaiskasvatus on mukana valtakunnallisessa **Liikkuva varhaiskasvatus** -ohjelmassa, jonka tavoitteena on mahdollistaa jokaiselle lapselle liikkumisen ilo sekä riittävä päivittäinen fyysinen aktiivisuus, joka tukee lapsen kokonaisvaltaista kasvua ja kehitystä.
- Edistetään myönteistä suhtautumista ruokaan ja syömiseen. Aikuisen esimerkki on tärkeä. Tuetaan monipuolisia ja terveellisiä ruokatottumuksia. Huomioidaan lasten osallisuus. Neuvokas Perheen materiaaleja ja ruokakasvatuksen vuosikelloa hyödynnetään.

“Leikki on varhaiskasvatusikäisten lasten oppimiselle merkityksellistä. Se on lasta motivoivaa ja iloa tuottavaa toimintaa, jossa lapset samalla oppivat monia taitoja. Varhaiskasvatuksessa ymmärretään leikin itseisarvo lapselle sekä sen pedagoginen merkitys lasten oppimiselle ja kokonaisvaltaiselle kehitykselle.”
(Varhaiskasvatuksusuunnitelman perusteet, luku 2.5. Oppimiskäsitys)

5. Monialainen yhteistyö

Meän monialaiset tiimit

Monialainen alle kouluikäisten tiimi kokoontuu päiväkodilla joka toinen viikko. Siihen osallistuvat psykologi, toimintaterapeutti, sosiaalityöntekijä, perhetyöntekijä, lastenneuvolan terveydenhoitaja sekä varhaiskasvatuksen sosionomi ja johtaja/erityisopettaja. Tiimissä nostetaan esille monialaisen yhteistyön vahvuuksia ja kehittymiskohteita asiakaspalautteiden kautta.

Perhetyön palaveri on kerran kuukaudessa. Perhetyöntekijät, sosiaalityöntekijä sekä varhaiskasvatuksen sosionomi ja johtaja/erityisopettajat kokoontuvat päiväkodilla. Tavoitteena on vastata asiakaslähtöisesti ja joustavasti perheiden tarpeisiin sekä kehittää yhdessä perheiden palveluja mm. avointa varhaiskasvatusta. Tenavatupa toimii perheiden kohtaamispaikkana ja on tärkeässä roolissa ennaltaehkäisevässä työssä.

Neuvolatiimin kokoontuminen on kerran kuukaudessa. Tiimi koostuu psykologista, puhe-, toiminta- ja fysioterapeuteista, lastenneuvolan ja koulun terveydenhoitajista ja varhaiskasvatuksen johtajasta/erityisopettajasta. Tiimi käsittelee terapioiden järjestämistä, maksusitoumuksia ja mahdollisia lasten erikoissairaanhoidon jatkotutkimuksiin lähettämistä. Jos tiimissä keskustellaan lasten henkilökohtaisista asioista, siihen pyydetään huoltajilta lupa.

Neuvolan ja varhaiskasvatuksen yhteistyömuotoja ovat **kaksivuotistapaaminen lapsen kotona, 4-vuotiaan laajennettu neuvolatarkistus**, jossa hyödynnetään Meän 4-vuotiaan kehityksen arviointi ja yhteistyömenetelmä -lomaketta. Lisäksi lasten terveydenhoitaja vierailee päiväkodilla.

Meän perhekeskus

Pello kuuluu Pohjoiseen palvelualueeseen. Perhekeskustoimintamallin kehittämisen ohjausryhmässä on varhaiskasvatuksen johtaja ja varahenkilönä lastenneuvolan terveydenhoitaja. Meän perhekeskuskäsikirja on tietoa pienten lasten perheiden palveluista Pellossa. Eri tahot yhdistävät voimansa lasten, nuorten ja perheiden hyvinvoinnin tukemiseksi. Yhdessä tarjoamme monipuolista toimintaa ja kokonaisvaltaisia palveluja keskittyen hyvinvoinnin, terveyden, kasvun ja kehityksen tukemiseen.

Perhekeskus on perheiden palveluiden verkosto, joka ehkäisee hyvinvointi- ja terveysongelmia, vahvistaa perheiden varhaista tukea ja hoitoa sekä tarjoaa vertaistukea ja hillitsee eriarvoistumista. Lisäksi tavoitteena on hillitä korjaavien palvelujen kustannusten kasvua ja edistää yhteistyötä.

Kodin ja varhaiskasvatuksen yhteistyö on tärkeää lasten kokonaisvaltaiselle hyvinvoinnille.

Huoltajien osallisuuteen kiinnitetään huomiota. Hyvän kasvun polun -kyselyn perusteella vanhempainiltojen sisällöstä tullaan kysymään huoltajien toiveita. Yhteistyön lähtökohtana on lapsen ja hänen huoltajiensa arvostaminen sekä avoin, tasavertainen ja luottamuksellinen suhde.

6. Arviointi ja kehittäminen

Varhaiskasvatuksen toiminnan arviointi tulee olla suunnitelmallista ja säännöllistä. Arvioinnin perustaksi nostetaan kansallisen koulutuskeskuksen eli Karvin varhaiskasvatuksen laadun arvioinnin perusteet ja suositukset -julkaisun indikaattorit. Arviointityökaluna käytetään digitaalista **Valssi -laadunarviointijärjestelmää**. Syksyn 2025 aikana henkilöstö arvioi perushoitotilanteiden kehittämiskohteiden ja toimenpiteiden toteutumista. Vertaisvuorovaikutus, yhteisöllisyys ja ryhmän ilmapiiri -kyselyn tulosten pohjalta laaditaan kehittämissuunnitelma. Seuraavaksi arvioinnin teemaksi on valittu Leikki. Henkilöstön osallisuuden vahvistaminen edistää arvioinnin merkityksellisyyttä ja tukee kaikkien sitoutumista kehittämiseen.

Pedagogisen toiminnan arvioinnin tarkoitus on varhaiskasvatuksen kehittäminen sekä lasten kehityksen ja oppimisen edellytysten parantaminen. Paikallisen varhaiskasvatussuunnitelman ja lasten varhaiskasvatussuunnitelman toteutumisen seuranta, säännöllinen arviointi ja kehittäminen ovat osa tätä tehtävää. Varhaiskasvatuksen toimintaa arvioidaan ja kehitetään kansallisen tason sekä järjestäjä-, yksikkö- ja yksilötason näkökulmista. Varhaiskasvatussuunnitelman toteutumista seurataan, arvioidaan ja kehitetään varhaiskasvatuksen eri toimintamuodoissa.

Kehittävän arvioinnin lähtökohtana on, että arviointi nähdään luontevana osana varhaiskasvatuksen jokapäiväistä toimintaa. Viikoittaisissa tiimipalaverissa arvioidaan systemaattisesti toimintaa. Varhaiskasvatuksessa tiimivastaavat ja johtaja/veo (=laatutiimi) vastaavat kasvatustiimin pedagogisen tietoisuuden edistämisestä, vahvistamisesta ja tukemisesta. Koko henkilöstö toimii lasten kasvua, kehitystä ja oppimisedellytyksiä vahvistaen.

Arvioinnin tarkoituksena on tuottaa tietoa, jonka avulla varhaiskasvatuksen henkilöstö voi nähdä ja tunnistaa oman toimintansa vahvuuksia ja kehittämiskohteita. Arvioinnin pohjalta voidaan tehdä päätöksiä, jotka parantavat varhaiskasvatuksen laatua entisestään. Arvioinnin yhteydessä puhutaan varhaiskasvatuksen laatuindikaattoreista. Näiden tarkoitus on tarjota selkeät, kansallisesti yhtenäiset kuvaukset siitä, mitä varhaiskasvatuksessa tulee tapahtua, jotta se olisi laadukasta ja lapsen edun mukaista.

Toimijoiden tehtäviä ja rooleja:

- **Lapset** osallistuvat toiminnan arviointiin ikätasoisesti.
- **Huoltajalle** tarjotaan mahdollisuuksia säännölliseen arviointiin vasu-keskustelujen lisäksi. Hyvän kasvun polku -kyselyn toteuttamisen jatkoa pohditaan.
- **Työntekijät** arvioivat omaa osaamistaan ja ammatillista kehitystään. Yhdessä **Valssi** -arviointityökalujen avulla suoritettavan arvioinnin perusteella laaditaan kehittämissuunnitelma. Kehityskeskustelu ja henkilökohtaisen työsuorituksen arviointi.
- **Laatutiimi** kokoontuu kerran kuukaudessa
- **Yleisen tuen työkalupakki** tiimeissä käytössä

Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma

- Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma on kehittyvä asiakirja ja muodostaa jatkumon lapsen varhaiskasvatukseen osallistumisen ajan. Lapsen vasussa lähtökohtana tulee olla lapsen etu ja tarpeet.
- Varhaiskasvatuksen opettaja tai VEO vastaa lapsen vasuprosessin suunnittelusta, toteutuksesta ja arvioinnista yhteistyössä muun henkilöstön kanssa. Lapsen vasun laatimisesta ja arvioinnista vastaa varhaiskasvatuksen opettajaksi kelpoinen henkilö. Lisäksi varhaiskasvatuksen opettajan vastuulla on ryhmän toiminnan suunnittelu lasten varhaiskasvatussuunnitelmiin määriteltyjen tavoitteiden mukaan.
- Lapsen vasussa yhdistyvät lapsen, huoltajan ja henkilöstön havainnot ja näkemykset. Lapsen vasuun kirjattavat tavoitteet kuvaavat sitä, miten pedagogisella toiminnalla edistetään lapsen kehitystä, oppimista ja hyvinvointia sekä ryhmässä toimimista. Laatimista ohjaavat myös laaja-alaisen osaamisen osa-alueet sekä oppimisen alueet. Lisäksi laatimisessa huomioidaan lapsen kielellinen, kulttuurinen ja katsomuksellinen tausta.
- **Arvioidaan** ja tarkennetaan tavoitteita ja toimenpiteitä osana toiminnan jatkuvaa kehittämistä.
- Lapsen vasuprosessiin osallistuvat tarpeen mukaan myös lapsen kehitystä, oppimista ja hyvinvointia tukevat muut asiantuntijat ja tarvittavat tahot.
- Tarvittaessa lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaan kirjataan lapsen tuen tarve

Tuen tasot on avattu Seudullisessa varhaiskasvatussuunnitelmassa. Tuen tarve voi muuttua lapsen oppimispolun aikana ja tuen tasoissa liikutaan joustavasti lapsen tuen tarpeiden mukaisesti. Lapsen tuki edellyttää yhteistyötä lapsen huoltajien ja kaikkien lapsen eri toimintaympäristöissä toimivien aikuisten kanssa. Lapsen etu ja mielipide on otettava huomioon.

Pellon kunnassa **tehostetun ja erityisen tuen hallintopäätöksen** tekee sivistysjohtaja varhaiskasvatuksen erityisopettajan laatimasta esityksestä. Liitteeksi päätökselle laitetaan lapsen varhaiskasvatussuunnitelma. Päätökseen kirjataan pedagogiset ja rakenteelliset ratkaisut, hoidollisen tuen muodot, tuen edellyttämä yhteistyö, palvelut sekä tuen seuranta ja arviointi. Ennen hallintopäätöksen tekoa kuullaan huoltajia. Kuulemistilaisuus järjestetään yleensä lapsen vasu-keskustelun yhteydessä.

Neuvokas perhe -monialainen tuki lapsiperheille

Pello on mukana Sydänliiton Neuvokas perhe -hankkeessa. Henkilöstölle järjestetään koulutuspäivä 4.10.2025 ja varhaiskasvatuksen arjessa hyödynnämme käytyjä koulutuksia. Käytämme <https://neuvokasperhe.fi/>-sivustoa varhaiskasvatusarjessa ja kasvatusyhteistyössä, ja sen suunnittelussa, huoltajien kanssa. Tiimityöskentelyssä ja työyhteisössä hyödynnämme tiimikoulutuksesta saamiamme vinkkejä. Muistamme kuvatuun merkityksen arjessa.

7. Lähteitä ja tukimateriaalia

Opetushallitus:

Työn tueksi varhaiskasvatuksessa

<https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/varhaiskasvatus/varhaiskasvatuksen-tueksi>

Liikkuva varhaiskasvatus –materiaali:

<https://liikkuvavarhaiskasvatus.fi/>

Karvi:

Varhaiskasvatuksen laadunarviointijärjestelmä

<https://karvi.fi/varhaiskasvatus/valssi-valssi-varhaiskasvatuksen-laadunarviointijarjestelma/>

Valssi- käsikirja

Tietoa varhaiskasvatuksen laadunarviointijärjestelmästä Valssista ja sen hyödyntämisestä arvioinnissa

Laadun prosessitekijöiden arviointityökalujen kuvaukset

KOULUTUS- JA KASVATUSALAN LAADUNHALINNAN KESKEISET ELEMENTIT 10:2023